

FAMIFED

Federaal agentschap voor de kinderbijslag

Eenoudergezinnen en de kinderbijslag

Focus: 2017 - 1

Bijna één op vijf of meer dan 540.000 kinderen met recht op Belgische kinderbijslag groeit op in een eenoudergezin. Meer dan de helft van deze kinderen ontvangt een sociale toeslag op basis van een beperkt gezinsinkomen. Een minderheid van de kinderen leeft in een eenoudergezin als gevolg van het overlijden van één van beide ouders. Alleenstaande ouders hebben gemiddeld minder (rechtgevende) kinderen die bovendien ouder zijn. Door de lagere tewerkstellingsgraad zal hun beschikbare gezinsinkomen gemiddeld lager liggen en het armoederisico toenemen. In navolging van de bevoegdheidsoverdracht zullen eenoudergezinnen in de toekomst een ander bedrag aan kinderbijslag ontvangen afhankelijk van de deelentiteit waarin ze wonen, het aantal kinderen en hun leeftijd.

5-9-2017

Inhoud

Inleiding	5
Definitie	6
Aantallen	7
Aantal kinderen in het gezin	10
Leeftijd van de kinderen	11
Professioneel statuut	12
Socio-economische situatie	13
Toekomstig beleid van de bevoegde deeleniteiten	14
Conclusie	17

INLEIDING

Eenoudergezinnen vormen een kwetsbare groep in de samenleving en hun aantal is de laatste decennia substantieel toegenomen¹. Een alleenstaande ouder staat alleen in voor de opvoeding van de kinderen en voor het totale gezinsinkomen. De moeilijke balans tussen het werk- en gezinsleven leidt tot een lagere arbeidsmarktparticipatie en bijgevolg een hoger armoederisico². Dit maakt dat eenoudergezinnen een belangrijke doelgroep geworden zijn in de strijd tegen de kinderarmoede³.

De kinderbijslag is tot op heden een belangrijk instrument geweest in de strijd tegen de kinderarmoede. Pas in 2007 werd een selectieve toeslag geïntroduceerd voor de kwetsbare groep van werkende eenoudergezinnen die geen sociale toeslag voor langdurige werklozen, gepensioneerden of invaliden ontvingen. Om een toeslag te verkrijgen mogen de eenoudergezinnen geen verhoogde wezenbijslag ontvangen en moeten ze over beperkte inkomsten beschikken⁴.

Deze studie doet een poging om de actuele status van de eenoudergezinnen te schetsen. Binnen de complexe structuur van de gezinsbijslagen worden de verschillende categorieën van eenoudergezinnen gedefinieerd en met de corresponderende aantallen hun grootte bepaald. De eenoudergezinnen worden beschreven aan de hand van enkele relevante beschikbare socio-demografische en socio-economische kenmerken zoals het aantal kinderen in het gezin, de leeftijd van de kinderen en het socio-professioneel statuut van de rechthebbende. Aansluitend wordt de socio-economische situatie van de eenoudergezinnen geëvalueerd aan de hand van de klassieke armoede-indicatoren.

Ten slotte volgt een voorzichtige analyse van de beschikbare ontwerpdecreten van de bevoegde deeltentiteiten inzake gezinsbijslagen en de gevolgen ervan voor de eenoudergezinnen. De nieuwe barema's worden naast elkaar gezet en vergeleken aan de hand van enkele vaak voorkomende gezinstypes.

¹ Lodewijckx, E., *Kinderen en de gezinsvorm waarin ze opgroeien: een schets van de veranderingen tussen 1990 en 2008*, Studiedienst van de Vlaamse Regering, Brussel, 2010.

² Van Lancker, W., Ghysels, J. & Cantillon, B., *De impact van de kinderbijslagen op het armoederisico van alleenstaande moeders: België in vergelijkend perspectief*, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen, 2012.

³ Frans, D., Van Mechelen, N. & Van Lancker, W., *Een structurele aanpak van de verarming van eenoudergezinnen in de Federatie Wallonië-Brussel*, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen, 2014.

⁴ De programmawet van 27 april 2007, art. 13 - 27, BS 8 mei 2007.

DEFINITIE

Eenoudergezinnen of alleenstaande ouders met kinderen vormen geen homogene groep en dat is merkbaar binnen de gezinsbijslagen.

Binnen de Algemene Kinderbijslagwet (AKBW) luidt de definitie van een eenoudergezin als volgt⁵:

de bijslagtrekkende vormt geen feitelijk gezin en is niet gehuwd, behalve indien een feitelijke scheiding zich na het huwelijk heeft voorgedaan.

Om aanspraak te maken op een verhoogde toeslag moet een tweede, inkomensgerelateerde, voorwaarde voldaan zijn: **de bijslagtrekkende geniet geen beroeps- en/of vervangingsinkomsten waarvan het bruto maandbedrag € 2.432,97 overschrijdt**⁶⁷.

De rechthebbende mag ook geen recht hebben op een bijslag voor werklozen van meer dan zes maanden & gepensioneerden (art. 42bis, AKBW) of invaliden en langdurige zieken (art. 50ter, AKBW) om recht te openen op de toeslag voor eenoudergezinnen met de gewone schaal (art. 41, AKBW).

Een eenoudergezin kan ook ontstaan bij het overlijden van één van de ouders zolang de overlevende vader of moeder geen huwelijk aangaat of een feitelijk gezin vormt met een persoon die geen bloed- of aanverwant is tot en met de derde graad. Deze kinderen geven recht op de forfaitaire wezenbijslag (art. 50bis, AKBW)⁸.

Binnen de huidige kinderbijslagregeling worden bijgevolg vier categorieën van eenoudergezinnen onderscheiden:

1. de eenoudergezinnen met recht op de toeslag voor eenoudergezinnen met de gewone schaal (art. 41, AKBW)

⁵ Met uitzondering van gevallen waarbij uit andere daarvoor overgelegde officiële documenten blijkt dat de feitelijke scheiding effectief is, ook al stemt dit niet of niet meer overeen met de informatie verkregen bij het voormelde register.

⁶ Dit bedrag komt overeen met het maximaal dagbedrag van de invaliditeitsuitkering voor een werknemer met persoon ten laste vermenigvuldigd met 27.

⁷ Schaal tegen spilindex 103,04 (basis 2013 = 100).

⁸ Aan de wezen wordt een vast bedrag toegekend ongeacht de rang van het kind binnen het gezin. Deze kinderen maken geen aanspraak op een inkomensgerelateerde sociale toeslag.

2. de (*verborgen*) eenoudergezinnen met recht op de toeslag voor werklozen van meer dan zes maanden & gepensioneerden (art. 42bis, AKBW) of invaliden (art. 50ter, AKBW)
3. de eenoudergezinnen zonder sociale toeslag omdat ze het grensbedrag overschrijden
4. de eenoudergezinnen die recht geven op de forfaitaire wezenbijslag (art. 50bis, AKBW)⁹

AANTALLEN

In deze paragraaf wordt de omvang van de eerder beschreven categorieën gepresenteerd op basis van de rechtgevende kinderen in de demografische statistiek van 31 december 2016. De eenoudergezinnen die het grensbedrag overschrijden worden geraamd aan de hand van de gegevens van de sociaal verzekerden die de kinderbijslag via FAMIFED ontvangen¹⁰.

Tabel 1. Aantal kinderen per categorie van eenoudergezin per bevoegde deelentiteit

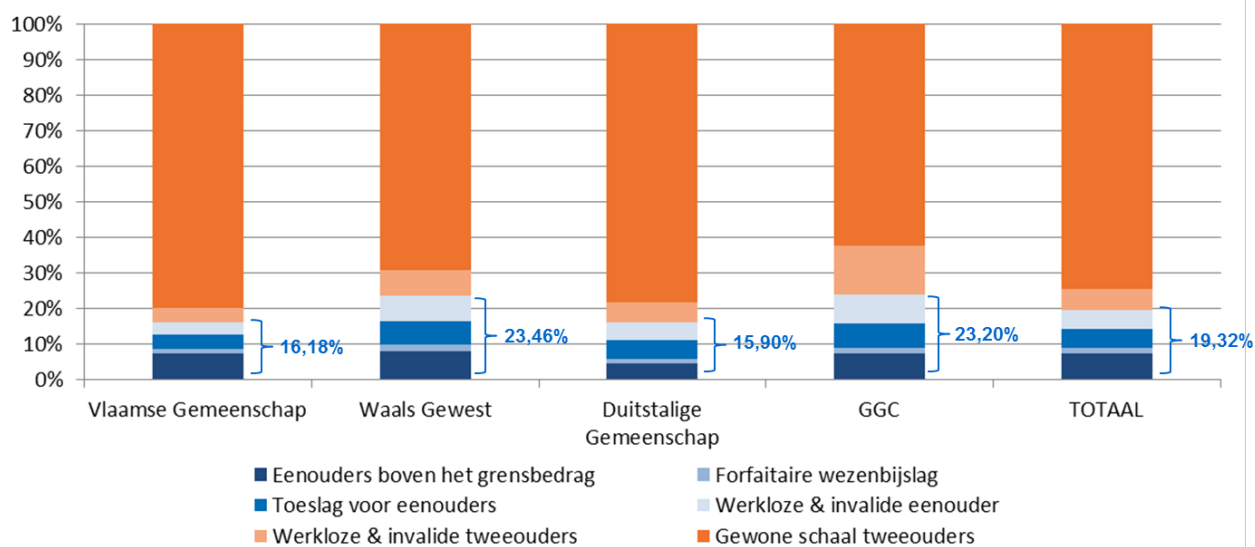
Categorie	Vlaamse Gemeenschap	Waals Gewest	Duitstalige Gemeenschap	GGC	TOTAAL
Boven het grensbedrag ⁵	114.230	72.638	662	22.335	209.865
Werkloze & invalide eenouder	52.781	65.919	713	24.014	143.427
Toeslag voor eenouders	66.781	57.277	755	20.074	144.887
Forfaitaire wezenbijslag	20.143	18.534	202	5.112	43.991
Totaal	253.935	214.368	2.332	71.535	542.170

Het totaal aantal kinderen met recht op de Belgische kinderbijslag die opgroeien in een eenoudergezin kan eind 2016 op meer dan 540.000 geraamd worden. Bijna 290.000 van deze kinderen ontvangen een sociale toeslag omdat de alleenstaande ouder over een inkomen beschikt dat het grensbedrag niet overschrijdt. Bijna 44.000 kinderen hebben één van beide ouders verloren en de andere ouder is niet (opnieuw) getrouwd en vormt geen feitelijk gezin.

⁹ Op basis van automatische zendingen bij FAMIFED wordt het aandeel volle wezen op 4,66% geraamd.

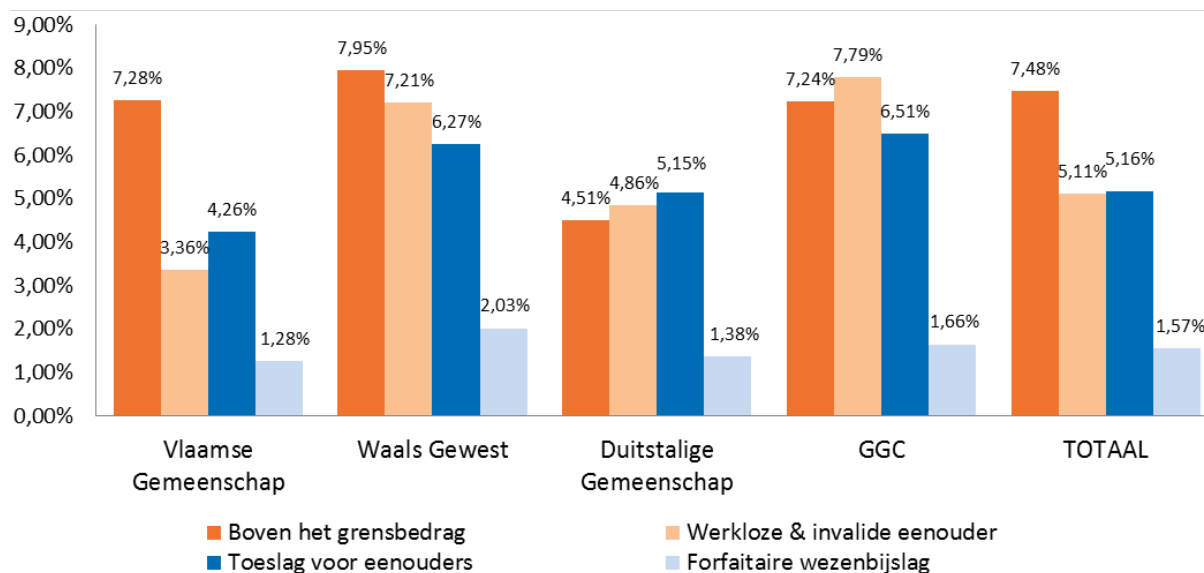
¹⁰ FAMIFED betaalt exclusief voor de Gewaarborgde Gezinsbijslag en de publieke sector en aan 16,50% van de overige kinderen. De overige kinderen worden opgehoogd op basis van de totalen per categorie van het recht.

Figuur 1. Aandeel kinderen in een eenoudergezin en per bevoegde deelentiteit

Bijna één op vijf (19,32%) van de rechtgevende kinderen groeien op in een eenoudergezin. Het aandeel kinderen in een eenoudergezin is hoger in het Waals Gewest (23,46%) en de GGC (23,20%) en lager in de Vlaamse (16,18%) - en de Duitstalige Gemeenschap (15,90%). Het totaal aandeel voor België komt sterk overeen met de 19,4% in 2015 gepubliceerd door Eurostat op basis van EU-SILC (Study on Income and Living Conditions)¹¹.

Figuur 2. Aandeel kinderen per categorie van eenoudergezin en per bevoegde deelentiteit

Ongeveer 1 op 20 van het totaal van rechtgevende kinderen ontvangt de verhoogde schaal voor eenoudergezinnen (art. 41, AKBW).

¹¹ Eurostat rekt op basis van gezinnen met financieel afhankelijke kinderen jonger dan 25 jaar.

Nog eens ongeveer 5% van de kinderen maken deel uit van een "verborgen" eenoudergezin met recht op een sociale toeslag op basis van het professionele statuut van de rechthebbende. Binnen de gezinsbijslagen bestaan al sinds 1947 toeslagen voor invalide & langdurige zieke rechthebbenden (art. 50ter, AKBW) en sinds 1984 voor werkloze & gepensioneerde (art. 42bis, AKBW) rechthebbenden. Deze toeslagen krijgen voorrang op de meer recent geïntroduceerde toeslag voor eenoudergezinnen (2007)¹².

Bijna 40% van de kinderen in een eenoudergezin ontvangen geen sociale toeslag (art 41, 42bis of 50ter, AKBW) aangezien de inkomsten van de alleenstaande het inkomensplafond overschrijden. Het gaat over 7,48% van het totaal aantal rechtgevende kinderen.

1,57 % van de kinderen leven in een eenoudergezin omdat één van beide ouders overleden is.

Meer dan de helft van de kinderen in eenoudergezinnen hebben dus recht op een sociale toeslag omdat het gezin over een bruto belastbaar gezinsinkomen onder het grensbedrag beschikt. Het grote verschil met het geheel aan rechtgevende kinderen kan verklaard worden door:

1. de disproportionele aanpassing (-3,25%) van het inkomensplafond voor eenoudergezinnen (€ 2.432,97) tegenover dat van tweoudergezinnen (€ 2.512,11) terwijl er slechts één inkomen in rekening genomen wordt.
2. De "arme" werkende eenoudergezinnen kunnen aanspraak maken op een sociale toeslag terwijl de "arme" werkende tweoudergezinnen dit momenteel niet kunnen.

Tabel 2. Aantal en aandeel kinderen met recht op een sociale toeslag volgens het gezinstype

Entiteit	Eenoudergezinnen		Alle gezinnen	
	Aantal	%	Aantal	%
Vlaamse Gemeenschap	119.562	47,08%	184.167	11,79%
Waals Gewest	123.196	57,47%	187.402	20,73%
Duitstalige Gemeenschap	1.468	62,95%	2.290	15,84%
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	44.088	61,63%	85.782	28,58%
Totaal	288.314	53,18%	459.641	16,53%

De geconstateerde verschillen tussen de deelentiteiten zijn van dezelfde grootorde als deze gepubliceerd door de Algemene Directie Statistiek. Het aandeel eenoudergezinnen is volgens ADSEI hoger omdat de cijfers betrekking hebben op alle gezinnen dus ook deze zonder Belgische

¹² Voor de langdurige werkloze, gepensioneerde, langdurige zieke en invalide eenoudergezinnen wordt aan de kinderen vanaf rang 3 nog steeds de oorspronkelijke unieke eenoudertoeslag toegekend.

kinderbijslag. Concreet gaat het voornamelijk over de toevoeging van de oudere alleenstaande ouders (ten gevolge van verweduwing) en hun volwassen kinderen¹³.

Tabel 3. Aandeel gezinnen met kinderen volgens type huishouden in 2015

Type huishouden	Vlaams Gewest	Waals Gewest	BHG	België
Gehuwde paren met thuiswonend(e) kind(eren)	61,21%	49,73%	54,71%	56,69%
Niet-gehuwd samenwonende paren met thuiswonend(e) kind(eren)	17,45%	20,06%	12,46%	17,82%
Alleenstaande ouders	21,34%	30,21%	32,83%	25,50%

Bron: Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium

AANTAL KINDEREN IN HET GEZIN

Alleenstaande ouders hebben minder kinderen dan alle gezinnen met kinderen. Binnen de gezinsbijslagen heeft 63% van de alleenstaande ouders één kind, 26% twee kinderen en 11% drie kinderen of meer. Bij alle gezinnen met kinderen heeft slechts 48% één kind, 37% twee kinderen en 15% drie of meer. De verschillen tussen de entiteiten zijn waarneembaar zowel bij de eenoudergezinnen als alle gezinnen met kinderen.

Deze verdeling vertoont sterke gelijkenissen met de cijfers uit een publicatie van de Studiedienst van de Vlaamse Regering . Volgens die studie heeft 61% van de alleenstaande ouders in de Vlaamse Gemeenschap één kind, 28% twee kinderen en 11% drie kinderen of meer. Bij alle gezinnen met kinderen heeft slechts 45% één kind, 39% twee kinderen en 16% drie of meer.

Tabel 4. Aandeel gezinnen per aantal kinderen volgens het gezinstype en de deelentiteit¹⁴

Entiteit	Eenoudergezinnen				Alle gezinnen			
	1	2	3+	\bar{X}	1	2	3+	\bar{X}
Vlaamse Gemeenschap	63%	27%	10%	1,51	46%	39%	15%	1,73
Waals Gewest	65%	25%	10%	1,49	51%	34%	15%	1,68
Duitstalige Gemeenschap	62%	27%	11%	1,53	45%	39%	15%	1,74
GGC	60%	26%	13%	1,58	47%	33%	21%	1,83
Totaal	63%	26%	11%	1,51	48%	37%	15%	1,73

Het gemiddeld aantal thuiswonende kinderen met recht op kinderbijslag is 1,51 bij de eenoudergezinnen en 1,73 bij alle gezinnen.

¹³ Lodewijckx, E., *Alleenstaande ouders in de schijnwerper*, Studiedienst van de Vlaamse Regering, Brussel, 2016.

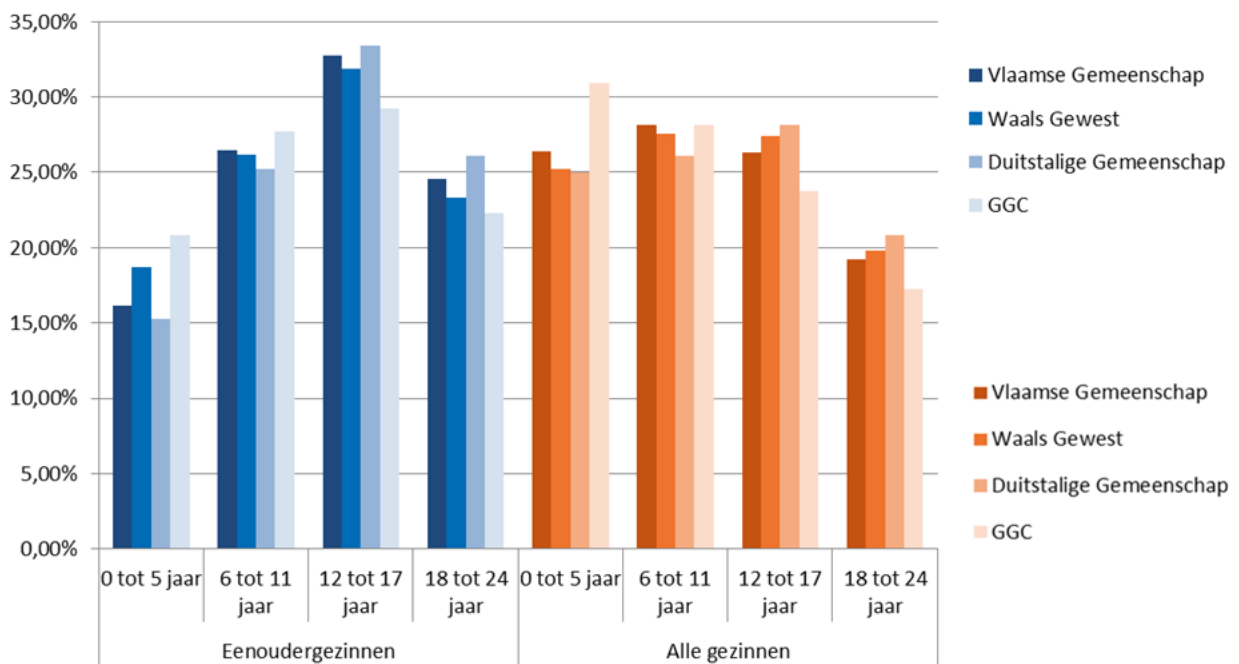
¹⁴ De categorie van eenoudergezinnen zonder sociale toeslag, omdat ze het grensbedrag overschrijden, is onbekend en wordt niet mee in rekening genomen.

LEEFTIJD VAN DE KINDEREN

Eenoudergezinnen worden gekenmerkt door kinderen met een oudere leeftijdsstructuur. Ze zijn duidelijk oververtegenwoordigd in de leeftijdscategorie van 12 tot en met 17 jaar en 18 tot en met 24 jaar. Dit is logisch aangezien de kans op een overlijden van één van beide ouders of het ontbreken van een inwonende partner na een ouderlijke scheiding stijgt met de leeftijd van het kind.

Deze vaststelling geldt voor al de bevoegde deelentiteiten.

Figuur 3. Aandeel kinderen per categorie van eenoudergezin en per bevoegde deelentiteit

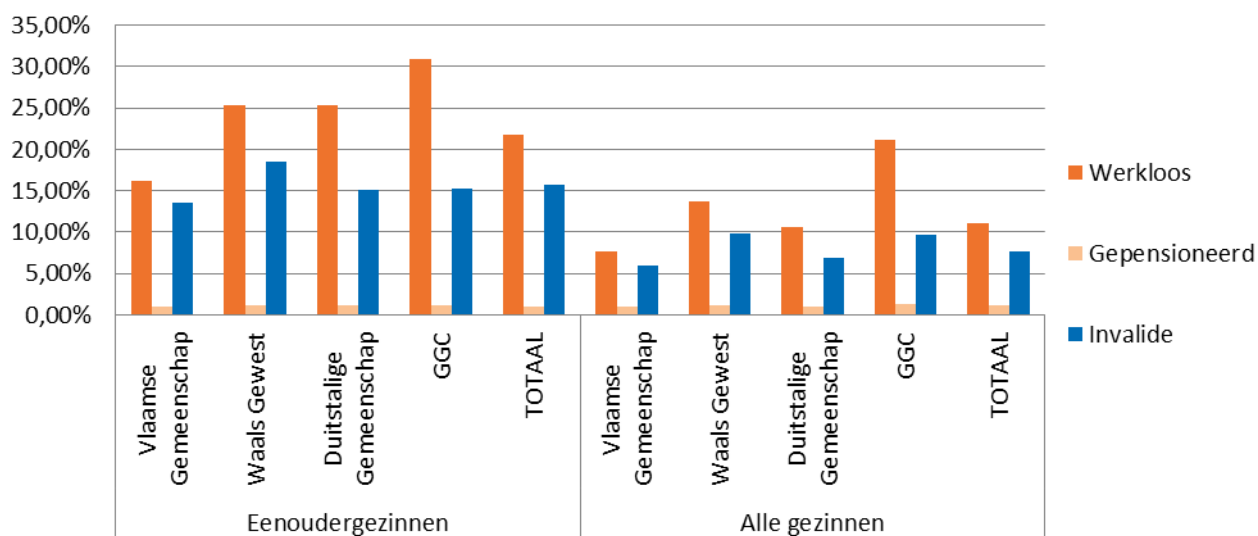

PROFESSIEEEL STATUUT

Uit de literatuur blijkt dat alleenstaande ouders nog steeds een lagere tewerkstellingsgraad hebben dan koppels¹⁵¹⁶. Ondanks het feit dat er maar één ouder is om bij te dragen aan het gezinsinkomen zal deze minder vaak een betaalde baan hebben.

Binnen de gezinsbijslagen wordt bij eenoudergezinnen het recht vaker geopend op basis van een sociaal statuut waarvoor de rechthebbende een vervangingsinkomen ontvangt. Figuur 4 toont aan dat de rechthebbenden met een vervangingsinkomen oververtegenwoordigd zijn bij de eenoudergezinnen. Werkloze (x1,97) en invalide (x2,06) rechthebbenden komen ongeveer dubbel zo vaak voor. Bij de gepensioneerden zijn er geen eenduidige verschillen waar te nemen. In het Waals Gewest (x1,82) en in het bijzonder in de GGC (x1,47) is het verschil tussen de eenoudergezinnen en alle gezinnen minder nadrukkelijk aanwezig omdat er vaker sociale toeslagen uitgekeerd worden.

Figuur 4. Aandeel kinderen per professioneel statuut en per bevoegde deelentiteit volgens het gezinstype¹⁷

¹⁵ Valgaeren, E., *De loopbanen en loopbaankansen van alleenstaande ouders, Deel 1*, Steunpunt Gelijkekansenbeleid, Diepenbeek, 2008.

¹⁶ Van Peer, C., *Werkzaamheidsgraad van eenoudergezinnen blijft laag*, Studiedienst van de Vlaamse Regering, Brussel, 2015.

¹⁷ De eenoudergezinnen die het grensbedrag niet overschrijden en hun professioneel statuut wordt geraamd aan de hand van de sociaal verzekerden van FAMIFED.

SOCIO-ECONOMISCHE SITUATIE

Een gemiddeld lagere tewerkstellingsgraad en een lager gezinsinkomen bij eenoudergezinnen zorgen voor een groter risico om te leven in (monetaire) armoede. 41% van de eenoudergezinnen loopt een armoederisico tegenover 17% van het totaal aantal gezinnen met afhankelijke kinderen¹⁸.

Bij deze klassieke armoedetoets wordt het gezinsinkomen vergeleken met 60% van het nationaal mediaan beschikbaar inkomen. Dit grensbedrag (€ 1.115 in 2016) wordt opgehoogd met factor 0,5 voor een tweede volwassene/ouder in het gezin en met factor 0,3 voor kinderen jonger dan 14 jaar. Het verlies van het potentiële inkomen van de tweede ouder zorgt bijgevolg vaak voor een onevenredige stijging van het *monetaire armoederisico*.

Een andere armoede-indicator is het *subjectieve armoederisico* waarbij aan de gezinnen gevraagd wordt of ze moeilijk rondkomen met het totale beschikbare gezinsinkomen. Recente cijfers op basis van de EU-SILC bevestigen de resultaten van een enquête afgenomen bij de gezinnen aan wie FAMIFED in 2014 kinderbijslag uitkeerde¹⁹. Bijna 1 op 4 gezinnen met afhankelijke kinderen geeft aan moeilijk rond te komen tegenover 43% van de eenoudergezinnen²⁰. Bij de eenoudergezinnen onder het inkomensplafond zijn er indicaties dat de werkende eenoudergezinnen (40%) een lager subjectief armoederisico rapporteren dan de eenoudergezinnen met een vervangingsinkomen (54%).

Tot slot beschikt 83% van de eenoudergezinnen tegenover 47% van alle gezinnen met kinderen niet over de mogelijkheid om met eigen middelen een onverwachte uitgave van € 900 betalen. Dit item is een onderdeel van het concept *materiele deprivatie* uit de EU-SILC.

Tabel 5. Armoede-indicatoren volgens gezinstype

Indicator	Eenoudergezinnen		Alle gezinnen met kinderen	
	FAMIFED 2014	EU-SILC 2016	FAMIFED 2014	EU-SILC 2016
(Monetair) armoederisico	/	41%	/	17%
Subjectief armoederisico	42%	43%	23%	24%
Onmogelijkheid om een onverwachte uitgave van € 900 te doen	83%	/	47%	/

¹⁸ Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium, *EU-SILC 2016*.

¹⁹ FAMIFED, *De besteding van de kinderbijslag*, Brussel, 2016.

²⁰ De wezen zijn niet mee in rekening genomen omdat er in de toenmalige steekproef van FAMIFED niet specifiek gestratificeerd is voor deze categorie.

TOEKOMSTIG BELEID VAN DE BEVOEGDE DEELENTEITEN

In navolging van de 6de staatshervorming zijn de deeleniteiten ten laatste vanaf 1 januari 2020 bevoegd voor het beheer en de uitbetaling van de gezinsbijslagen. De bevoegde entiteiten hebben de intentie om het barema te wijzigen en sommige hebben al officieel nieuwe bedragen gecommuniceerd²¹²²²³. Daarom wordt in de volgende paragraaf het actuele barema van de kinderbijslag voor niet-invalide eenoudergezinnen onder het huidige grensbedrag vergeleken aan de hand van enkele vaak voorkomende gezinstypes. De kinderbijslag vormt immers voor een groot aandeel gezinnen (en zeker ook de eenoudergezinnen onder het grensbedrag) een fundamenteel onderdeel van het beschikbare gezinsinkomen en is sinds geruime tijd een belangrijk instrument in de armoedebestrijding²⁴²⁵.

Al de bevoegde entiteiten willen de huidige rangprogressiviteit in de basisbijslag vervangen door een uniek basisbedrag voor elk kind, onafhankelijk van zijn rangorde in het gezin. Ook de leeftijdstoelage lijkt te verdwijnen met uitzondering in het Waals Gewest waar vanaf 18 jaar € 10 extra uitgekeerd zal worden. In de sociale toeslagen maakt de huidige rangprogressiviteit plaats voor een gelijk bedrag afhankelijk van het aantal kinderen. De Waalse eenoudergezinnen ontvangen € 20 per kind extra indien het gezinsinkomen het huidige grensbedrag niet overschrijdt. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie heeft nog geen beslissing genomen voor de Brusselse gezinnen.

²¹ Vlaamse Regering, *Voorontwerp van decreet tot regeling van de toelagen in het kader van het gezinsbeleid*, 2017.

²² Gouvernement Wallon, *Avant-projet de décret relatif au niveau dispositif mis en place en Région Wallonne pour la gestion et le paiement des prestations familiales*, 2017.

²³ Regering van de Duitstalige Gemeenschap, *Voorontwerp van decreet betreffende de gezinsbijslagen*, 2017.

²⁴ FAMIFED, *De besteding van de kinderbijslag*, Brussel, 2016.

²⁵ Cantillon, B., Van Lancker, W., Goedemé, T., Verbist, G. & Salanauskaite, L., *Kinderbijslagen en armoede: kan de zesde staatshervorming het immobilisme doorbreken?*, Berichten / UA, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Antwerpen, 2012.

Tabel 6. Actuele en nieuwe barema's voor rechtgevendende kinderen in een eenoudergezin waarvan het inkomen het huidige grensbedrag niet overschrijdt²⁶

		Huidige systeem	Vlaamse Gemeenschap	Duitstalige Gemeenschap	Waals Gewest
Basisbijslag	rang 1	€ 93,93	€ 160,00	€ 154,02	€ 155,00
	rang 2	€ 173,80	€ 160,00	€ 154,02	€ 155,00
	rang 3+	€ 259,49	€ 160,00	€ 154,02	€ 155,00
Leeftijdstoelage	0-5 jaar				
	6-11 jaar	€ 32,63			
	12-17 jaar	€ 49,86			
	18-24 jaar	€ 63,40			€ 10,00
Sociale toeslag (per kind)	rang 1	€ 47,81			
	rang 2	€ 29,64			
	rang 3+	€ 23,90			
	1 kind		€ 50,00	€ 73,44	€ 75,00
	2 kinderen		€ 50,00	€ 73,44	€ 75,00
	3+ kinderen		€ 80,00	€ 73,44	€ 110,00
	eenouder				€ 20,00
Toeslag grote gezinnen	vanaf rang 3			€ 132,60	

Op gezinsniveau zorgt het afschaffen van de huidige rangprogressiviteit ten voordele van een uniek basisbedrag ervoor dat alle eenoudergezinnen met één kind er financieel op vooruit gaan.

De meeste eenoudergezinnen met twee kinderen zullen ook nog een hoger bedrag aan kinderbijslag ontvangen tenzij het gaat over twee oudere kinderen in de Vlaamse - of de Duitstalige Gemeenschap. Dit is een gevolg van de volledige afschaffing van de leeftijdstoelagen in deze deelentiteiten.

Bijna alleen maar Vlaamse eenoudergezinnen met drie kinderen krijgen in de toekomst minder kinderbijslag uitgekeerd. Ze ontvangen enkel meer kinderbijslag indien er tenminste één kind jonger dan 5 jaar is en maximum één van de twee andere mag ouder dan 12 jaar zijn. In de Duitstalige Gemeenschap verliezen (minder dan € 4) enkel de eenoudergezinnen met drie kinderen ouder dan 18 jaar²⁷. De toeslag vanaf rang 3 compenseert de potentiële verliezen voor de grote gezinnen. Het Waals Gewest zal altijd meer uitkeren dankzij de combinatie van de eenoudertoelage, de hogere sociale toeslag vanaf rang 3 en de beperkte leeftijdstoelage vanaf 18 jaar.

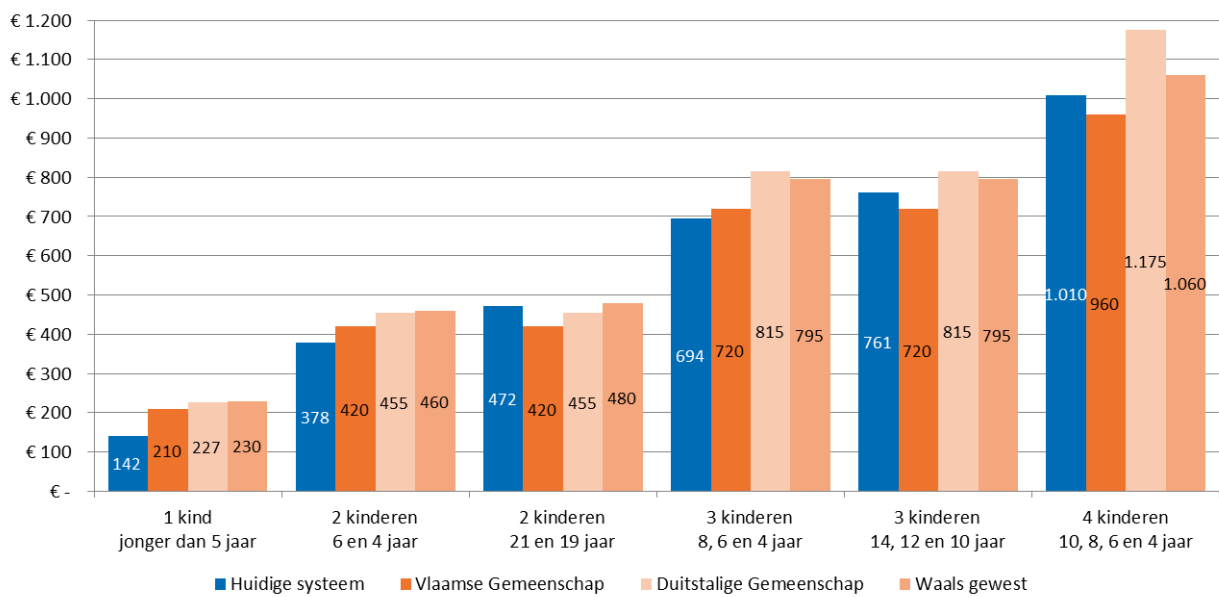
²⁶ Bedragen die gelden voor het recht van januari 2019 volgens de meest recente indexhypothese van het Federaal Planbureau. De Vlaamse Gemeenschap heeft als enige deelentiteit in mei 2017 geen indexering van de gezinsbijslagen doorgevoerd.

²⁷ Op 31 december 2016 waren er slechts 79 niet-invalide eenoudergezinnen met 3 kinderen in de Duitstalige Gemeenschap. Bijgevolg zullen weinig tot geen van deze gezinnen uit 3 kinderen ouder dan 18 jaar bestaan.

Vanaf vier kinderen zullen enkel de Duitstalige eenoudergezinnen in de toekomst altijd voordeliger af zijn door de cumulatie van de toeslag voor grote gezinnen vanaf rang 3.

Let op: het betreft een fictieve vergelijking *tussen* verschillende generaties. In de praktijk zou geen enkel gezin mogen verliezen op basis van de *verworven rechten*. Gezinnen *binnen* de huidige generatie behouden in principe de gezinsbijslagen van de huidige regeling.

Figuur 5. Bedrag aan gezinsbijslagen voor het recht van januari 2019 voor enkele vaak voorkomende gezinstypes volgens de bevoegde deelentiteit

CONCLUSIE

Hét eenoudergezin bestaat niet. Dit blijkt ook zo binnen de context van de gezinsbijslagen. Zo kan een inwonende partner ontbreken als gevolg van een scheiding, het overlijden van één van de beide ouders of een bewuste keuze. Het gezinsinkomen kan zich boven of onder het grensbedrag situeren waardoor het gezin al dan niet recht heeft op sociale toeslagen. Het inkomen kan volgen uit prestaties of het kan over een vervangingsinkomen gaan.

Het is wel duidelijk dat alleenstaanden gemiddeld minder (rechtgevende) kinderen hebben die bovendien ouder zijn. De rechthebbende zal veel vaker een vervangingsinkomen ontvangen. Door de lagere tewerkstellingsgraad zal het beschikbare gezinsinkomen gemiddeld lager liggen en het armoederisico toenemen.

Door het afschaffen van de huidige rangprogressiviteit in de basiskinderbijslag moeten er gerichte toeslagen uitgekeerd worden opdat in de toekomst niet te veel gezinstypes financieel achteruit gaan. Het Waals Gewest is de enige deeltiteit met een specifieke toeslag voor eenoudergezinnen. Door het toekennen van een beperkte leeftijdstoelage vanaf 18 jaar en het optrekken van de sociale toeslag vanaf rang 3 gaat bij hen geen enkel eenoudergezin met minder dan 4 kinderen erop achteruit. De Duitstaligen beperken het aantal verliezende gezinstypes door vanaf rang 3 een toeslag toe te kennen aan de grote gezinnen. In de Vlaamse Gemeenschap kunnen de eenoudergezinnen met oudere kinderen in de toekomst minder kinderbijslag ontvangen. Voor de Brusselse gezinnen is nog geen beslissing genomen. Voor de gezinnen die momenteel al kinderbijslag ontvangen gelden de verworven rechten. In principe behouden ze het huidige bedrag indien dit voordeliger zou zijn.

Eind 2016 kan het aantal rechtgevende kinderen in eenoudergezinnen op meer dan 540.000 geraamd worden. Dit betekent dat bijna één op vijf kinderen deel uitmaakt van een eenoudergezin. Er leven meer kinderen in een eenoudergezin in het Waals Gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie dan in de Duitstalige- en Vlaamse Gemeenschap. Meer dan de helft van deze kinderen ontvangt een sociale toeslag op basis van een beperkt gezinsinkomen.